

Sygn. akt II UK 102/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku F. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 listopada 2009 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 29 września 2008 r.,

oddala skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2008 r., Sąd Okręgowy w W. oddalił odwołanie F. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (powoływanego dalej jako organ rentowy) z dnia 22 stycznia 2008 r., którą odmówiono wnioskodawcy prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o

emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, powoływanej dalej jako ustawa o emeryturach i rentach). Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia.

Wnioskodawca, ur. 6 kwietnia 1942 r., major rezerwy, zawodową służbę wojskową pełnił do 12 czerwca 1986 r. Decyzją z dnia 22 maja 1987 r., Wojewódzki Sztab Wojskowy (zwany dalej wojskowym organem emerytalnym) ustalił dla niego emeryturę wojskową w oparciu o przepisy ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (Dz.U. 1983 r., Nr 29, poz. 139 ze zm.). Kolejnymi decyzjami świadczenie to było waloryzowane i podwyższane. Decyzją z dnia 25 stycznia 2008 r. do wysługi emerytalnej wnioskodawcy zaliczono łącznie 17 lat i 13 dni zatrudnienia. W dniu 14 stycznia 2008 r. wnioskodawca złożył wniosek o ustalenie prawa do emerytury wraz z oświadczeniem o pobieraniu emerytury wojskowej. Zaskarżoną decyzją organ rentowy odmówił mu prawa do emerytury, wskazując, że świadczenia na warunkach i w wysokości określonej w ustawie przysługują ubezpieczonym w razie spełnienia warunków do nabycia prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z wyjątkiem ubezpieczonych, którzy mają ustalone prawo do emerytury określonej w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy - powołując się na art. 1 pkt 2 lit. a oraz pkt 3 lit. b ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 166, poz. 1609 ze zm., zwanej dalej ustawą zmieniającą) - uznał, że z powszechnego ubezpieczenia społecznego wyłączono żołnierzy zawodowych, a także między innymi żołnierzy, którzy w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach oraz ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa systemowa) nie pozostawali w służbie. Zatem od daty wejścia w życie ustawy zmieniającej, tj. od dnia 1 października 2003 r. wszyscy żołnierze, także niepozostający w służbie, podlegają w zakresie nabywania uprawnień emerytalno-rentowych przepisom ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz.U. 2004 r., Nr 8, poz. 66, zwanej dalej

ustawą o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych). Konsekwencją tej zmiany jest doliczenie - na wniosek zainteresowanego - okresu podlegania powszechnemu ubezpieczeniu emerytalnemu do usługi emerytalnej określonej w przepisach ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych.

Sąd Okręgowy podniósł, że wnioskodawca w dacie złożenia wniosku o emeryturę miał już ustalone prawo do emerytury wojskowej. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach, świadczenia na warunkach i w wysokości określonej w ustawie nie przysługują mimo spełnienia warunków do nabycia prawa do świadczeń z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczonym, którzy mają ustalone prawo do emerytury określonej między innymi ustawą o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, obliczonej z uwzględnieniem okresów składkowych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-3, 5 i 7-10 oraz w ust. 2 ustawy. W świetle tego unormowania wnioskodawcy nie przysługuje prawo do emerytury w oparciu o ustawę o emeryturach i rentach. W dacie złożenia wniosku o emeryturę (14 stycznia 2008 r.) miał on bowiem ustalone prawo do emerytury wojskowej, a z załącznika do decyzji z dnia 25 stycznia 2008 r. wynika, że do usługi emerytalnej zaliczono mu okres służby wojskowej od 2 września 1967 r. do 12 czerwca 1986 r. oraz okresy zatrudnienia w łącznym wymiarze 17 lat i 13 dni. Wymienione okresy są okresami, o których stanowi art. 6 ust. 1 pkt 1-2 ustawy o emeryturach i rentach i zostały zaliczone do usługi emerytalnej przy ustalaniu prawa do emerytury wojskowej. W ocenie Sądu Okręgowego, wyłączenie przewidziane w art. 2 ust. 2 tej ustawy ma charakter podmiotowy i dotyczy wszystkich ubezpieczonych, którzy mają prawo do emerytury wojskowej, jeżeli przy obliczeniu jej wysokości uwzględnione zostały okresy ubezpieczenia bądź zatrudnienia oraz inne określone jako okresy składkowe. W sprawie nie znajduje również zastosowania art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, zgodnie z którym w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w ustawie z prawem do emerytury lub renty przewidzianych w innych przepisach - jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej - wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, a wybór emerytury lub renty przewidzianych w innych przepisach nie pozbawia osoby uprawnionej innych świadczeń i uprawnień przysługujących emerytom lub

rencistom wojskowym. Z rozwiązań normatywnych wynika jednoznacznie, że ustawa o emeryturach i rentach zawiera szczególne unormowania dotyczące osób, które spełniały warunki do otrzymania świadczeń określonych w przepisach ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, co wyłącza w takich sytuacjach stosowanie art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych z dnia 10 grudnia 1993 r. Odrębność obu systemów ubezpieczenia powoduje, że wnioskodawca jako emeryt wojskowy nie mógł nabyć prawa do emerytury z ustawy o emeryturach i rentach.

Sąd Okręgowy wskazał, że regulacja wyłączająca możliwość uzyskania świadczeń przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach w odniesieniu do żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy, którzy mają ustalone prawo do świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego z uwzględnieniem okresów składkowych, nie jest sprzeczna z zasadą równości przyjętą w ustawie systemowej. Przepis art. 2a tej ustawy stanowi, że stoi ona na gruncie równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, stan cywilny, stan rodzinny, dotycząc w szczególności warunków objęcia systemem ubezpieczeń społecznych, obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek, obliczania wysokości świadczeń, a także okresu wypłaty świadczeń i zachowania prawa do nich. To niewyczerpujące wyliczenie oznacza jedynie, że w tych sprawach, a także innych związanych z regulacją zawartą w ustawie, nie ma podstaw prawnych do czynienia między ubezpieczonymi różnic związanych z płcią, stanem cywilnym czy też stanem rodzinnym. Nie oznacza to jednak, że wyłączone są różnice w rodzajach świadczeń, różnych w odmiennych ubezpieczeniach. Z powołanego przepisu nie da się wywieść zakazu wprowadzania zróżnicowanych systemów ubezpieczenia i zabezpieczenia społecznego, a w konsekwencji różnicowania świadczeń przysługujących ubezpieczonym należącym do różnych systemów ubezpieczenia. Swoboda ustawodawcy do kształtowania systemów ubezpieczenia społecznego, w tym określania świadczeń w ramach poszczególnych systemów, jest szeroka, a kwestia celowości i słuszności wprowadzenia odrębnej regulacji w zabezpieczeniu tzw. służb mundurowych nie podlega ocenie sądów powszechnych rozpoznających sprawy z zakresu zabezpieczenia społecznego. Analogiczne unormowanie wskazujące na odrębność systemów zaopatrzenia emerytalnego i ubezpieczenia

społecznego zawiera przepis art. 12 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 października 2003 r., zgodnie z którym emerytura wojskowa przysługuje żołnierzowi zawodowemu, który w dniu zwolnienia ze służby wojskowej w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej posiada 15 lat służby wojskowej w Wojsku Polskim, z wyjątkiem żołnierza, który ma ustalone prawo do emerytury określonej w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obliczonej z uwzględnieniem okresów służby wojskowej w Siłach Zbrojnych i okresów równorzędnych z tą służbą. Nadto z uzasadnienia projektu ustawy zmieniającej z dnia 23 lipca 2003 r. wynika, że dokonane nią zmiany w przepisach z zakresu ubezpieczeń społecznych i zaopatrzenia emerytalnego są wyrazem stabilizacji rozwiązań w zakresie świadczeń emerytalnych przysługujących żołnierzom zawodowym i funkcjonariuszom służb mundurowych, przez objęcie tych grup powszechnym zaopatrzeniowym systemem emerytalnym i zniesieniem obowiązku ubezpieczenia społecznego tych osób.

W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że stwierdzenie, iż wnioskodawca ma ustalone prawo do emerytury wojskowej, przy której obliczeniu zostały uwzględnione okresy zatrudnienia, tj. okresy składkowe, powoduje, że nie przysługuje mu emerytura na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach, nawet jeżeli spełnił warunki określone w tej ustawie niezbędne do nabycia prawa do emerytury, a świadczenie to byłoby dla niego korzystniejsze niż emerytura wojskowa.

Wyrokiem z dnia 29 września 2008 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawcy od powyższego wyroku, podzielając poczynione w sprawie ustalenia oraz dokonaną przez Sąd pierwszej instancji ocenę prawną.

Sąd Apelacyjny wskazał, że w świetle brzmienia art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach nie może budzić wątpliwości, iż intencją ustawodawcy było utrzymanie odrębności obu systemów zabezpieczenia i ubezpieczenia społecznego dla różnej kategorii podmiotów. Przepis ten jednoznacznie wyłącza możliwość nabycia emerytury na podstawie tej ustawy przez emeryta wojskowego mającego obliczoną emeryturę z uwzględnieniem wymienionych w nim okresów składkowych. Z akt organu rentowego wynika, że

wnioskodawca posiada prawo do emerytury wojskowej w wysokości ustalonej z uwzględnieniem okresów zatrudnienia poczynając od dnia 1 grudnia 2007 r. (decyzja Wojskowego Biura Emerytalnego z dnia 25 stycznia 2007 r.). Wniosek w przedmiocie podwyższenia świadczenia wpłynął w dniu 31 grudnia 2007 r., a zatem w dacie złożenia wniosku o emeryturę w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioskodawcy przysługiwało uprawnienie do świadczenia wojskowego obliczonego z uwzględnieniem okresów składkowych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-3, 5 i 7-10 oraz w ust. 2, co wyłącza przyznanie świadczenia z systemu powszechnego.

W ocenie Sądu drugiej instancji, wynikające z art. 32 i 64 ust. 2 ustawy zasadniczej zasady równości i niedyskryminacji oraz poszanowania własności nie ograniczają uprawnień ustawodawcy do kształtowania odrębnych systemów ubezpieczenia i zabezpieczenia społecznego dla określonych kategorii podmiotów charakteryzujących się cechą wspólną. Odmienność obu systemów pozwoliła wnioskodawcy na nabycie emerytury na zasadach korzystniejszych niż jest to przewidziane w przepisach o emeryturach i rentach, bez konieczności oczekiwania na osiągnięcie granicy wiekowej. Okresy składkowe w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach uwzględnione zostały w wysokości świadczenia wojskowego wnioskodawcy. Skoro nastąpił wzrost pobieranej przez wnioskodawcę emerytury z tytułu zatrudnienia, to niezasadna jest jego argumentacja, że został zmuszony do odprowadzania składek do powszechnego systemu ubezpieczeniowego, a następnie pozbawiony świadczeń.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił: I. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: 1) art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., poprzez sporządzenie uzasadnienia wyroku w sposób niezgodny z prawem, przez co niemożliwa stała się jego kontrola kasacyjna, w szczególności w zakresie: a) ustalenia momentu, od którego odwołujący się uzyskał emeryturę wojskową z uwzględnieniem okresów składkowych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-3, 5 i 7-10 oraz w ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach, b) braku wskazania podstaw prawnych do nieuwzględnienia odwołania od decyzji organu rentowego na podstawie zdarzeń mających miejsce po wydaniu tej decyzji; 2) art. 316 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., poprzez

nieprawidłowe zastosowanie polegające na rozpoznaniu sprawy z uwzględnieniem zdarzeń mających miejsce po wydaniu zaskarżonej decyzji, co doprowadziło do oddalenia apelacji; II. naruszenie prawa materialnego, a to 1) art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach, poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na oddaleniu odwołania w sytuacji, gdy decyzja odmowna została wydana wobec osoby, która nie miała obliczonej emerytury z uwzględnieniem okresów składkowych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-3, 5 i 7-10 oraz w ust. 2 tej ustawy; 2) art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 129 ust. 1 tej ustawy, poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że osobą mającą ustalone prawo do emerytury z uwzględnieniem okresów składkowych, o których mowa w jej art. 6 ust. 1 pkt 1-3, 5 i 7-10 oraz w ust. 2 jest osoba, która dopiero złożyła wniosek o doliczenie wskazanych okresów; 3) art. 95 ust. 2 w związku z art. 95 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, poprzez niewłaściwe zastosowanie i pozbawienie odwołującego się możliwości wyboru pomiędzy emeryturą wojskową, a emeryturą z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; 4) art. 32 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach, poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że nie narusza równości wobec prawa sytuacja, gdy wnioskodawca został pozbawiony prawa do wypracowanej emerytury jedynie dlatego, że był wcześniej żołnierzem zawodowym; 5) art. 32 ust. 2 Konstytucji RP w związku z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach, przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że nie stanowi dyskryminacji pozbawienie odwołującego się prawa do wypracowanej emerytury wyłącznie z uwagi na wcześniejszą zawodową służbę wojskową; 6) „art. 64 ust. 2 w związku z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach, poprzez błędną wykładnię polegającą na pozbawieniu wnioskodawcy prawa do emerytury wypracowanej na zasadach ogólnych”.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej podniesiono, że z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, iż w dacie wydania zaskarżonej decyzji organu rentowego wnioskodawca posiadał ustalone prawo do emerytury wojskowej

decyzją Wojskowego Biura Emerytalnego z dnia 25 stycznia 2007 r. z zaliczeniem okresów składkowych określonych w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach. Tymczasem po pierwsze - decyzja z takiej daty nigdy nie została wydana, a po drugie - istniejąca w rzeczywistości decyzja tego Biura z dnia 25 stycznia 2008 r. została wydana już po wydaniu zaskarżonej decyzji z daty 22 stycznia 2008 r. Doszło tym samym do naruszenia przez Sąd odwoławczy art. 328 § 1 k.p.c. ze względu na rozdziwien pomiędzy ustaleniami faktycznymi a rozważaniami prawnymi w kluczowych dla wyniku postępowania kwestiach, oraz art. 316 § 1 k.p.c., gdyż zaskarżone rozstrzygnięcie - dopuszczające w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych możliwość wyrokowania w oparciu o stan faktyczny zaistniały po wydaniu zaskarżonej decyzji - abstrahuje od oceny prawidłowości decyzji organu rentowego w dacie jej wydania.

W ocenie skarżącego, art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach wprowadza zasadę, według której emerytura przysługuje ubezpieczonemu, statuując od zasady tej wyjątek, że emerytura nie przysługuje ubezpieczonemu mającemu ustalone prawo do emerytury wojskowej, a następnie wyjątek od wyjątku, iż prawo do emerytury z systemu powszechnego przysługuje ubezpieczonemu, którego emerytura wojskowa nie została powiększona o okresy składkowe określone w tym przepisie. W dacie wydania przez organ rentowy decyzji, emerytura wojskowa wnioskodawcy była obliczona bez uwzględnienia okresów składkowych, a data złożenia wniosku o takie przeliczenie nie ma znaczenia (art. 129 ust. 1 ustawy). W konsekwencji skarżący został pozbawiony prawa wyboru świadczenia (art. 95 ust. 2 ustawy), potraktowany nierówno w porównaniu do osób, które wcześniej nie odbywały zawodowej służby wojskowej (art. 32 ust. 1 Konstytucji), pozbawiony prawa do wypracowanej i opłaconej w formie składek emerytury wyłącznie z powodu zakończonej służby wojskowej (art. 32 ust. 2 Konstytucji) oraz pozbawiony prawa majątkowego w postaci świadczenia emerytalnego, do którego ekspektatywę uzyskał opłacając przez kilkanaście lat składki na ubezpieczenie emerytalne (art. 64 ust. 2 Konstytucji).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna nie zawiera usprawiedliwionych zarzutów.

W pierwszym rzędzie niezasadny jest zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. stosowany w postępowaniu odwoławczym odpowiednio poprzez art. 391 § 1 k.p.c. Powołany na wstępie przepis wymienia konstrukcyjne elementy uzasadnienia wyroku, a zarzut jego naruszenia wymaga dla swej skuteczności wykazania, że obraza wskazanego unormowania mogła mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że uzasadnienie wyroku wyjaśnia przyczyny, dla jakich orzeczenie zostało wydane i jest sporządzane już po wydaniu wyroku. Zatem wynik sprawy z reguły nie zależy od tego, jak napisane zostało uzasadnienie i czy zawiera ono wszystkie wymagane elementy. W konsekwencji zarzut naruszenia art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może być usprawiedliwiony tylko w tych wyjątkowych okolicznościach, w których treść uzasadnienia orzeczenia Sądu drugiej instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (por. między innymi wyroki z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNAPiUS 2003, nr 7, poz. 182; z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNAPiUS nr 15, poz. 352; z dnia 24 lutego 2006 r., II CSK 136/05, Lex nr 200973; z dnia 9 lipca 2008 r. I PK 2/08, Lex nr 497691). Skarżący wskazuje na uchybienie art. 328 § 2 k.p.c., poprzez po pierwsze - brak ustalenia momentu, od którego uzyskał emeryturę wojskową z uwzględnieniem okresów składkowych oraz po drugie - brak wskazania podstaw prawnych do nieuwzględnienia odwołania na podstawie zdarzeń mających miejsce po wydaniu przez organ rentowy zaskarżonej decyzji. Tymczasem Sąd drugiej instancji jednoznacznie stwierdził, że wnioskodawca - w uwzględnieniu wniosku złożonego w dniu 31 grudnia 2007 r. - uzyskał emeryturę wojskową w wysokości ustalonej z uwzględnieniem okresów składkowych poczynając od dnia 1 grudnia 2007 r. W tej sytuacji wskazanie dnia 25 stycznia 2007 r. jako daty wydania w tym przedmiocie decyzji przez wojskowy organ emerytalny, zamiast - prawidłowo - dnia 25 stycznia 2008 r., musi być uznane za omyłkę pozostającą bez znaczenia dla dokonanej przez Sąd Apelacyjny oceny, że w dacie złożenia wniosku o emeryturę z systemu powszechnego (14 stycznia 2008 r.), skarżącemu „przysługiwało uprawnienie do świadczenia wojskowego obliczonego z uwzględnieniem okresów składkowych, o których mowa

w art. 6 ust. 1 pkt 1-3, 5 i 7-10 oraz w ust. 2” ustawy o emeryturach i rentach. Z wywodów zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia wynika również, że Sąd drugiej instancji nie przypisał znaczenia dacie, w której została wydana przez wojskowy organ emerytalny decyzja z dnia 25 stycznia 2008 r. uwzględniająca w wysłudze emerytalnej skarżącego okresy składkowe, ale faktowi, że - w uwzględnieniu jego wniosku z dnia 31 grudnia 2007 r. - takie obliczenie wysokości emerytury wojskowej nastąpiło poczynając od dnia 1 grudnia 2007 r. Z okoliczności tych Sąd drugiej instancji wyprowadził wniosek, iż nie tylko w dacie wydania decyzji odmawiającej prawa do emerytury z systemu powszechnego (22 stycznia 2008 r.), ale już w dniu złożenia wniosku o to świadczenie (14 stycznia 2008 r.) skarżący posiadał prawo do emerytury wojskowej obliczonej z uwzględnieniem okresów składkowych wymienionych w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach w brzmieniu obowiązującym przed jego zmianą dokonaną z dniem 5 lutego 2009 r. przez ustawę z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 8, poz. 38). W płaszczyźnie art. 328 § 2 k.p.c. nie leży prawidłowość ustaleń faktycznych ani trafność ocen prawnych, a skoro Sąd Apelacyjny wyrokował na podstawie stanu rzeczy obejmującego okres poprzedzający wydanie zaskarżonej decyzji organu rentowego, przeto z oczywistych względów nie wskazał podstaw prawnych rozpoznania sprawy przy uwzględnieniu zdarzeń mających miejsce po tej dacie.

Powyższa okoliczność powoduje w konsekwencji niezasadność zarzutu naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 w związku z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w sposób wskazany przez skarżącego, który upatruje obrazy wymienionych przepisów w rozpoznaniu przez Sąd drugiej instancji sprawy z uwzględnieniem zdarzeń mających miejsce po wydaniu zaskarżonej decyzji. Zarzut ten nie mógłby być uznany za skuteczny również z uwagi na sposób jego skonstruowania. Rację ma skarżący, że co do zasady w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego sąd pierwszej instancji kontroluje jej zgodność z prawem, a sąd drugiej instancji - prawidłowość rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji w odniesieniu do stanu rzeczy (faktycznego i prawnego) istniejącego w chwili wydania przez organ rentowy decyzji. O zasadności przyznania lub odmowy przyznania świadczenia decydują

zatem okoliczności istniejące w chwili ustalania do niego prawa przez organ rentowy, natomiast postępowanie sądowe ma charakter odwoławczy, sprawdzający i weryfikujący. Jedynie w szczególnych przypadkach Sąd Najwyższy dopuszcza możliwość przyznania świadczenia, jeżeli warunki je uzasadniające zostały spełnione po wydaniu decyzji i dotyczą okoliczności pewnych i niekwestionowanych przez organ rentowy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2007 r., I UK 316/06, OSNP 2008 nr 13-14, poz. 199; z dnia 16 maja 2008 r., I UK 385/07, Lex nr 491450; z dnia 4 lipca 2007 r., II UK 280/06, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 260 i orzeczenia tam powołane). Zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c., po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy; w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy. Skarżący odwołuje się do zdania pierwszego powołanego przepisu, wywodząc, że Sąd drugiej instancji, stosując wymienioną normę prawną poprzez art. 391 § 1 k.p.c. (skarżącemu chodzi o zdanie pierwsze tego uregulowania, w myśl którego jeżeli nie ma szczególnych przepisów o postępowaniu przed sądem drugiej instancji, do postępowania tego stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji) i orzekając w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, bezpodstawnie wyrokował w oparciu o stan faktyczny zaistniały po wydaniu zaskarżonej decyzji organu rentowego, a więc z uwzględnieniem decyzji wojskowego organu emerytalnego z dnia 25 stycznia 2008 r., co doprowadziło do oddalenia apelacji. Połączenie naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. z art. 391 § 1 k.p.c. oznacza, że skarżący obrazę pierwszego z wymienionych przepisów odnosi do fazy postępowania odwoławczego. Tymczasem o naruszeniu przez Sąd drugiej instancji art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. można by mówić ewentualnie wówczas, gdyby - wydając orzeczenie w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych - Sąd ten uwzględnił zmiany stanu faktycznego lub prawnego zaistniałe w toku postępowania apelacyjnego (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 259/98, OSNC 1999 nr 4, poz. 82 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2006 r., II CSK 300/06, Lex nr 388845). Taka sytuacja nie wystąpiła w sprawie, w której wniesiona została rozpoznawana skarga kasacyjna, gdyż Sąd odwoławczy wyrokował na podstawie stanu faktycznego ustalonego przez Sąd

pierwszej instancji. Co prawda nie jest wyłączone postawienie w skardze kasacyjnej zarzutu obrazy prawa procesowego przez sąd pierwszej instancji, ale – ponieważ skarga kasacyjna przysługuje od wyroku sądu drugiej instancji (art. 398¹ § 1 k.p.c.), a Sąd Najwyższy jest związany podstawami skargi (art. 398¹³ § 1 k.p.c.), musi to być połączone ze wskazaniem odpowiedniego przepisu postępowania dotyczącego rozpoznawania apelacji (np. wykazywania, że mimo wytknięcia uchybienia w apelacji, sąd drugiej instancji, z naruszeniem przepisów normujących postępowanie apelacyjne, uchybienia tego nie wziął pod uwagę lub nieprawidłowo ocenił, co mogło mieć wpływ na wynik sprawy), a tego w rozpoznawanej skardze brak. Skutek zarzucanego naruszenia skarżący odnosi do art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., zgodnie z którym sąd oddala odwołanie, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia. Tymczasem przepis ten skierowany jest do sądu pierwszej instancji i nie znajduje zastosowania w postępowaniu apelacyjnym. Z tego względu nie mógł zostać naruszony przez Sąd drugiej instancji.

Obrazy przez Sąd drugiej instancji art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach w brzmieniu obowiązującym przed dniem 5 lutego 2009 r. skarżący upatruje w oddaleniu jego odwołania w sytuacji, gdy dokonana przez organ rentowy wykładnia powołanego przepisu była błędna z tego względu, iż nie uwzględniała jego końcowej części stanowiącej, że prawo do emerytury przysługuje tym ubezpieczonym, których emerytura wojskowa nie została powiększona o okresy składkowe, a w rezultacie decyzja ta była niezgodna z prawem. Tymczasem w postępowaniu toczącym się na skutek odwołania od decyzji organu rentowego sąd nie jest związany ani dokonaną przez ten organ kwalifikacją prawną, ani interpretacją zastosowanej normy prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2008 r., I UK 88/08, Lex nr 509055), a przedmiotem zarzutu kasacyjnego może być wyłącznie błędna wykładnia przepisu prawa materialnego przez sąd drugiej instancji, a nie jej wadliwa interpretacja przez sąd pierwszej instancji, a tym bardziej przez organ rentowy. Zarzut naruszenia art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach jest nieusprawiedliwiony także w przypadku odniesienia go do zastosowania przez Sąd odwoławczy wymienionej normy prawnej wobec osoby, która w dacie wydania przez organ rentowy decyzji

odmownej nie miała obliczonej emerytury wojskowej z uwzględnieniem okresów składkowych.

Stosownie do art. 2 ust.1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach w brzmieniu obowiązującym przed dniem 5 lutego 2009 r., świadczenia na warunkach i w wysokości określonej w ustawie przysługują ubezpieczonym - w razie spełnienia warunków do nabycia świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z wyjątkiem - między innymi - ubezpieczonych, którzy mają ustalone prawo do emerytury określonej w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, obliczonej z uwzględnieniem okresów składkowych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-3, 5 i 7-10 oraz w ust. 2. Z kolei zgodnie z art. 12 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą, emerytura wojskowa przysługuje żołnierzowi zwolnionemu z zawodowej służby wojskowej, który w dniu zwolnienia ze służby posiada 15 lat służby wojskowej, z wyjątkiem żołnierza, który ma ustalone prawo do emerytury określonej w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obliczonej z uwzględnieniem okresów służby. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że zniesienie ustawą zmieniającą obowiązku ubezpieczenia społecznego żołnierzy zawodowych i rozdzielenie w związku z tym systemów ubezpieczeniowego i zaopatrzeniowego zmierzało do tego, aby każdy z tych systemów realizował osobno zobowiązania wobec żołnierzy zawodowych, przy zachowaniu zasady, że za ten sam okres ubezpieczenia emerytalnego nie mogą równocześnie przysługiwać dwa świadczenia emerytalne. Z tego względu osoba, która nabyła prawo do emerytury wojskowej obliczonej z uwzględnieniem okresów ubezpieczenia, nie może zaliczając te same okresy, nabyć prawa do emerytury z systemu ubezpieczeniowego, i odwrotnie, z prawa do emerytury wojskowej nie może skorzystać osoba, która nabyła prawo do emerytury obliczonej z uwzględnieniem okresów służby. Nie została w ten sposób wykluczona możliwość jednoczesnego nabycia prawa do emerytury z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych wówczas, gdy okresy te nie zazębiają się i nie zostały wzajemnie uwzględnione przy ustalaniu uprawnień, a każdy z nich jest wystarczający do uzyskania prawa do emerytury w określonym systemie.

Prawidłowa wykładnia art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach musi bowiem prowadzić do wniosku, że zawarte tam wyłączenie dotyczy tylko takiej sytuacji, w której prawo do emerytury z systemu ubezpieczenia przysługiwałoby po zaliczeniu tych samych (w części lub w całości) okresów ubezpieczenia, które już uwzględniono przy ustalaniu uprawnień do emerytury wojskowej. Nabycie prawa do dwóch emerytur oznacza tyle, że w razie zbiegu prawa do nich, wypłaca się - w myśl art. 95 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach oraz art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych - świadczenie wyższe lub wybrane przez zainteresowanego (por. wyroki z dnia 9 października 2008 r., II UK 48/08, Lex nr 490387 oraz z dnia 6 stycznia 2009 r., I UK 178/08, Lex nr 490375). Argumentacja dla takiego stanowiska wypływa z motywów zawartych w uzasadnieniu projektu ustawy zmieniającej, w którym wskazano, że nadanie między innymi emeryturom wojskowym wyłącznie wnioskowego charakteru, służyć ma temu, ażeby żołnierz, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. i spełnia warunki do nabycia prawa do emerytury wojskowej, a jednocześnie poza okresami służby ma także okresy „cywilnej” pracy, z tytułu której podlegał ubezpieczeniom społecznym - miał prawo wyboru emerytury. Co do uzyskania prawa do emerytury z powszechnego systemu przez osobę, która nabyła prawo do emerytury wojskowej, w uzasadnieniu projektu stwierdzono, że możliwość taka byłaby wyłączona wówczas, gdyby emeryturę wojskową obliczono z uwzględnieniem okresów zatrudnienia i innej pracy objętej ubezpieczeniem społecznym, natomiast z prawa do emerytury wojskowej nie mogłaby skorzystać osoba, która nabyła prawo do emerytury na podstawie ustawy o emeryturach i rentach obliczonej z uwzględnieniem okresów zawodowej służby.

Podzielając co do zasady poglądy Sądu Najwyższego wynikające z powołanych wyżej wyroków należy je uzupełnić o stwierdzenie, że w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach nie chodzi o ustalenie prawa do emerytury wojskowej z uwzględnieniem okresów składkowych, przepis ten wyraźnie bowiem wyodrębnia, jako przesłanki wyłączenia prawa do emerytury z systemu powszechnego, po pierwsze - posiadanie ustalonego prawa do emerytury wojskowej, które uzależnione jest od spełnienia warunków określonych w art. 12 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych (odpowiednio w art. 7

poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin), oraz po drugie - obliczenie tej emerytury (a więc jej wysokości) z uwzględnieniem okresów enumeratywnie wymienionych w powołanym przepisie (podobnie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 kwietnia 2007 r., II UK 165/06, OSNP 2008 nr 9-10, poz. 140, w uzasadnieniu którego stwierdzono, że wyłączenie dotyczy ubezpieczonych mających ustalone prawo do emerytury wojskowej, jeżeli przy obliczeniu jej wysokości uwzględnione zostały okresy składkowe). Pozostaje to w związku z art. 14 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, z którego wynika obowiązek doliczenia do wysługi emerytalnej emeryta wojskowego - na jego wniosek - przypadających po zwolnieniu ze służby okresów: zatrudnienia przed dniem 1 stycznia 1999 r. w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy (pkt 1) oraz opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe po dniu 31 grudnia 1998 r. (pkt 2), powodującego stosowne zwiększenie wojskowego świadczenia emerytalnego. Możliwość złożenia takiego wniosku realizuje prawo osoby posiadającej ustalone prawo do emerytury wojskowej do wyboru emerytury bądź z systemu ubezpieczeniowego, bądź z systemu zaopatrzeniowego. W rezultacie, dla oceny zarzutu kasacyjnego w ustalonym stanie faktycznym istotne jest stwierdzenie, że dokonanie przez emeryta wojskowego wyboru pozostania w zaopatrzeniowym systemie emerytalnym poprzez złożenie wniosku o obliczenie emerytury wojskowej z uwzględnieniem okresów składkowych wymienionych w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach (jej zwiększenie poprzez doliczenie tych okresów) wyłącza prawo do świadczenia emerytalnego z systemu ubezpieczeniowego.

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej skargi kasacyjnej należy uznać, że skarżący dokonał takiego wyboru poprzez złożenie w dniu 31 grudnia 2007 r. wniosku o doliczenie do wojskowej wysługi emerytalnej przypadających po zwolnieniu ze służby wojskowej okresów określanych jako składkowe w rozmiarze 17 lat i 13 dni, wykazanie ich stosownymi dokumentami, oraz niecofnięcie tego wniosku (art. 105 § 2 k.p.a. w związku z 11 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych) pomimo złożenia w dniu 14 stycznia 2008 r. wniosku o przyznanie emerytury z systemu ubezpieczeniowego. W tej sytuacji, stosownie do

art. 133 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 11 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, prawo do wypłaty emerytury wojskowej w wysokości uwzględniającej okresy składkowe (obliczonej z uwzględnieniem tych okresów) przysługiwało skarżącemu od miesiąca, w którym złożono stosowny wniosek, a więc od dnia 1 grudnia 2007 r., niezależnie od tego, w jakiej dacie zostałaby wydana decyzja w tym przedmiocie przez wojskowy organ emerytalny. Co prawda w myśl art. 31 ust. 1 powołanej ustawy prawo do zaopatrzenia emerytalnego i wysokość świadczeń pieniężnych z tytułu tego zaopatrzenia ustala w formie decyzji wojskowy organ emerytalny, jednakże art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach w zakresie, w jakim ustanawia przesłanki wyłączenia prawa do świadczeń pieniężnych z powszechnego ubezpieczenia emerytalnego, wymaganie ustalenia odnosi do samego prawa do emerytury wojskowej, a to skarżący miał już ustalone decyzją z dnia 22 maja 1987 r., a nie do późniejszego obliczenia jej wysokości z uwzględnieniem okresów składkowych. W konsekwencji przysługujące skarżącemu z mocy ustawy uprawnienie do takiego obliczenia emerytury wojskowej i zwiększenia jej wysokości zostało przez niego zrealizowane poczynając od dnia 1 grudnia 2007 r. wskutek złożenia stosownego wniosku, a ten (pewny) stan rzeczy został jedynie potwierdzony decyzją wojskowego biura emerytalnego z dnia 25 stycznia 2008 r. Obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości równoczesnego obliczenia wysokości emerytury wojskowej i ustalenia prawa do emerytury z systemu powszechnego oraz obliczenia jej wysokości z uwzględnieniem tych samych okresów określonych jako składkowe, w tym wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach okresów czynnej służby wojskowej (por. art. 5 ust. 2a tej ustawy). Do tego w istocie zmierzał skarżący, składając w dniu 31 grudnia 2007 r. wniosek o obliczenie emerytury wojskowej z uwzględnieniem okresów składkowych wymienionych w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach oraz w dniu 14 stycznia 2008 r. wniosek o emeryturę z systemu ubezpieczeniowego z wykazaniem, przynajmniej częściowym, tych samych okresów oraz okresu służby wojskowej, z tytułu której posiadał ustalone prawo do emerytury wojskowej. W tej sytuacji Sąd drugiej instancji trafnie uznał, iż decyzja organu rentowego z dnia 22 stycznia 2008 r. w ostateczności odpowiadała prawu.

Powyższe powoduje bezzasadność zarzutu naruszenia art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji, zawierających odpowiednio zasady równości wobec prawa i zakazu dyskryminacji, gdyż wyłączenie prawa skarżącego do świadczenia emerytalnego z ubezpieczenia powszechnego nie nastąpiło z uwagi na wcześniejszą zawodową służbę wojskową, ale ze względu na dokonany przez niego wybór pobierania emerytury wojskowej obliczonej z uwzględnieniem przypadających po zwolnieniu ze służby okresów składkowych. Nietrafny jest również zarzut obrazy art. 64 ust. 2 ustawy zasadniczej, który skarżący odnosi do naruszenia zawartej w nim zasady ochrony innych niż własność praw majątkowych, wywodząc, iż pomimo opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne został pozbawiony świadczenia emerytalnego. Skarżący pomija jednak, że obliczenie emerytury wojskowej z uwzględnieniem okresów składkowych przypadających po zwolnieniu ze służby powoduje zwiększenie świadczenia wynikające z art. 14 ust. 4 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, natomiast okresów składkowych i nieskładkowych poprzedzających służbę - jego wzrost wynikający z art. 15 ust. 1 tej ustawy, co realizuje zasadę ekwiwalentności spełnionego przez skarżącego obowiązku składkowego.

Nieskuteczny jest zarzut naruszenia art. 2 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach mającego, w ocenie skarżącego, polegać na przyjęciu, że miał ustalone prawo do emerytury wojskowej, obliczonej z uwzględnieniem okresów składkowych od daty złożenia wniosku o doliczenie tych okresów, tj. od dnia 31 grudnia 2007 r., a nie od daty wydania przez wojskowy organ emerytalny decyzji z dnia 25 stycznia 2008 r. ustalającej takie prawo. Po pierwsze, art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach nie odnosi się do chwili powstania prawa do świadczeń, ale określa początkowy termin wypłaty świadczenia, o które zgłoszono wniosek po raz pierwszy, a po drugie - przepis ten reguluje wypłatę takiego świadczenia przysługującego z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a nie przewidzianego w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, która w art. 41 ust. 1 zawiera własne unormowanie tej kwestii. Z tych względów nie znajdował zastosowania w sprawie, w której wniesiona została rozpoznawana skarga kasacyjna i nie mógł zostać naruszony przez Sąd drugiej instancji.

Skoro skarżący, poprzez złożenie stosownego wniosku, dokonał wyboru emerytury z systemu zaopatrzeniowego, przeto nie przysługuje mu, w świetle art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach, emerytura z systemu ubezpieczeniowego. Powoduje to bezzasadność zarzutu naruszenia art. 95 ust. 2 w związku z ust. 1 tej ustawy, poprzez pozbawienie skarżącego możliwości wyboru pomiędzy emeryturą wojskową a emeryturą z systemu powszechnego. Wybór taki przysługuje bowiem tylko osobom posiadającym prawo do świadczeń z obu tych systemów.

Z powyższych względów skarga kasacyjna podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.